

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

10. De Argumentatione & ejus speciebus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

CAPUT X.

*De Argumentatione, & ejus
speciebus.*

I. Quid est Argumentatio, per quam argumenta primò dilatari dixi? Resp. Argumentatio quid.
Est fusior argumenti explicatio. Argumentum quodvis, ex Locis oratoriis depromptum, est res in se brevis, nec idonea implendæ orationi, oratorio modo propositæ; debet igitur per artem extendi & expoliri. Fit hoc per Argumentationem initio; ac tum ista ulterius diducitur per alios modos dilatandi.

II. Quot sunt species Argumentationis? Resp. Octo. Ratiocinatio, seu Syllogismus, Enthymema, Inductio, Exemplum, Sorites, Dilemma, Epicherema, Collectio. Ejus Species.
De singulis nunc breviter.

III. Quid est Syllogismus? Et quas habet partes? Resp. Est argumentatio perfectissima, quæ apud Philosophos tres tantum partes habet, *Majorem, Minorem, & Conclusionem*. Rhetores illas vocant *Propositionem, Assumptionem, & Complexionem*. Ego Propositionem in sequentibus sæpius *Majorem* vocabo, ut vitetur confusio inter Propositionem Syllogismi & Propositionem totius orationis. Sed apud Rhetores Syllogismus habet

habet 5. partes : nam quando controversa est *Major* seu *Propositio* ejusdem, additur *Ratio Propositionis*. Si dubia sit *Assumptio*, ejusdem *Probatio* subjungitur.

IV. Quomodo fit Syllogismus? Resp. Profiteor in hoc libello Rhetoricam, non Dialecticam, cujus est enucleatius docere artificium syllogisticum, ex qua hoc tibi cognitum esse supponitur. Dabo tamen hinc rudem aliquam ipsius ideam. Syllogismus est Argumentatio, in qua affertur ratio quaedam communis & generica, quæ sit notior ad probandum. Et hæc pars vocatur *Propositio Major*. Assumitur deinde, adjungendo aliquid aliud minus notum: & hæc appellatur *Propositio minor*. Ex utraq; demum eruitur *Conclusio*, seu *Complexio*, sic dicta, quod utramq; complectatur, quod se supra duas præcedentes Propositiones reflectat, seu ex iisdem legitima consecutione deducatur, emanet, & concludatur. Ut si velles probare, *Fugiendam esse voluptatem*. Quære rationem aliquam communem, qualis est: *Omne, quod nocet, est fugiendum*: erit ratio, quam contra voluptatem Horatius affert: *Nocet empty dolore voluptas*. Inde conficies hunc Syllogismum tripartitum. Major: *Quidquid nocet, est fugiendum*. Minor: *Nocet empty dolore voluptas*. Conclusio: *Igitur empty dolore voluptas est fugienda*. Si velis facere Syllogismum 4. aut 5. par-

5. partium, sic istum auge: *major*; Quid-
quid nocet, est fugiendum. *Ratio Propositionis*:
Sic enim toxica & feras bestias fugimus. *Minor*:
Nocet empta dolore voluptas. *Probatio*
Assumptionis: Nam non sine dolore acquiri-
tur; gustata corpus & animam occidit,
opes & honores perdit. *Conclusio*: Igitur
empta dolore voluptas est fugienda.

v. Quid circa hanc & alias argumen-
tationes observandum? Resp. 1. Syllogismum
oratorium non necessariò habere quartam
vel quintam partem, sed alterutram vel
utramq; addi, quando Major, vel Minor,
vel utraq; hæc propositio controversa est,
& probatione indiget. 2. Syllogismum &
quamvis aliam argumentationem nequa-
quam ab Oratoribus nudè, & nunquam a-
pertè proponi, sed per modos amplificandi
dilatari, & Figuris ita exornari, ut Syllo-
gismus vel alia argumentatio non ampliùs
appareat. 3. Sicut non necessarium est in
dilatatione sequi ordinem Propositionum,
ut incipias à Majore, tum ad ejus Rationem
&c. procedas, quod suprà monui, ita non
esse necessarium, ut semper omnes has
partes argumentationis amplifies, cum
præsertim contingere possit, ut plurium
argumentationum conclusiones ferè in i-
dem recidant, adeòq; eadem res aliis ver-
bis sæpius tædiosè deberet inculcari. 4.
Rhetores non esse anxios, an Syllogismi,
quos

quos faciunt , sint ad omnes Canones Dialecticæ exactissimi : esto enim , quòd aliquis habeat 4. terminos , nihil obest amplificationi , cum cuilibet parti dubiæ possit addi sua probatio. Fateor tamen , quòd argumentatio eò melius stringat , quò accuratius facta est. Præcipuè verò Syllogismus primarius , qui totius Orationis fundamentum est , defectu careat.

Enthymema.

VI. Quid est *Enthymema* ? Et quomodo fit ?
 Resp. Est Syllogismus imperfectus , & illius pars ; omittitur enim Syllogismi Major vel Minor , & unicæ parti statim subditur Conclusio. Ut : *Rhetorica est ars bene dicendi : Ergo etiam sacris oratoribus est necessaria.* Ex quibus 2. partibus facile potest fieri integer Syllogismus tertiam addendo. *Ars bene dicendi etiam sacris oratoribus est necessaria. Rhetorica est ars bene dicendi. Ergo Rhetorica etiam sacris oratoribus est necessaria.* Quod si prima pars Enthymematis (quæ à Logicis *Antecedens* vocatur) vel ejus Conclusio probationem exigat , potest illa in dilatatione adjungi. Non tamen idcirco fiet ex Enthymemate Syllogismus , uti constat vel hospiti in Dialectica.

Inductio.

VII. Quid est *Inductio* ? Et quot modis fit ?
 Resp. Est Argumentatio , quæ ex pluribus præmissis non dubiis infert Conclusionem , quam orator intendit. Fit autem duobus modis. I. *Enumerationem* plurium specierum , ex quibus in Conclusionem infertur Genus.

Ut:

Ut : *Cum Rom. Resp. occideret, vigeat in senatoribus discordia, in civibus luxus, in militibus ignavia, in juvenibus otium: quis igitur non videt, vitium hanc Remp. perdidisse? Item: Hic Sanctus habuit Charitatem, insignis erat Humilitate, enituit Patientiâ, &c. Igitur virtute erat præditus.*

2. *Similitudine, quando ex pluribus similibus indubiis Conclusio inducitur. Ut: Quis optimus arborum fructus, nisi qui dulcissimus? Quod astrum primum, nisi quod clarissimum? Quanam summa pulchritudo, nisi ea, in qua lineamenta omnia perfecto inter se ordine consentiunt? Quanam igitur præstantissima virtutum, nisi Prudentia, cuius inter ceteras & fructus suavissimi, & fulgor eximius, & ordo perfectus? Notandum circa Inductionem, ea, quæ præmittuntur, ut ex iis fiat applicatio in Conclusione, debere esse indubitata, & id, cui talia præmissa applicantur, debere ipsis esse simile.*

VIII. *Quid est Exemplum? Resp. Est Inductio imperfecta, qua ab uno simili aliud simile particulare infertur. Ut: Servilius Ahala, qui occiderat Spur. Melium, non est condemnatus: neq; igitur Milo, qui Clodium, Melio [celebratorem, occidit, est morte mulctandus. Differt Exemplum ab Inductione, quòd hæc ex specie Genus, vel ex pluribus similibus aliud simile; Exemplum verò ab unico simili aliud simile non genericum, sed particulare inferat. Differt ab Enthymemate & Syllogismo*

Exemplum.

Sorites.

gismo, quia in his semper aliquid genericum præmittitur aut concluditur.

IX. Quid est *Sorites*? Resp. Est Argumentatio, quæ velut per gradus à multis coacervatis Propositionibus, quarum sequens semper præcedentis prædicatum, ultima verò primæ subjectum repetit, ad Conclusionem descendit. Clarè in exemplo. *Ciceroni industria peperit artem, ars aptitudinem ad promovendum bonum publicum, hac aptitudo communem estimationem, communis estimatione senatoriam & consularem dignitatem. Igitur Ciceroni industria peperit senatoriam & consularem dignitatem.* Cavendum in hac Argumentatione, nequa ipsius pars sit falsa, aut nitatur malo supposito, aut acceptione fallaci; alioquin prodibit falsa Conclusio, uti contingit in hac Argumentatione: *Peccatum non est, ubi non adest voluntas peccandi; voluntas peccandi non adest, ubi non est cognitio peccati; In plenè ebrio non est cognitio peccati. Igitur in plenè ebrio non est peccatum.* Aliud siquidem est, ebrium non actu peccare; aliud, in ipso non esse peccatum ebrietatis. Item in hac: *Bibliopola habet multos libros, eosq; saepe evolvit; Qui multos libros saepe evolvit, multum studet; qui multum studet, evadit doctus. Igitur Bibliopola evadit doctus.* Prima propositio malè accipit verbum *evolve* pro *lego*.

Dilemma.

X. Quid est *Dilemma*? Resp. Est Argumentatio, cujus prima propositio habet duas partes

partes contrarias, ita constitutas, ut, utram-
 cunque illarum concesseris, tenearis. In
 exemplo. Trajanus Imp. Christianos, ido-
 lorum contemptores, eo nomine impietatis
 arcessebat, & acerrimè persequeretur. Re-
 scripsit is Plinio Sec. Lib. 10. Epist. 98. *Con-
 quirendi non sunt: si deferantur, & arguantur, pu-
 niendi sunt.* Unde hoc Dilemmate Trajanus
 injustitiæ arguitur: *Vel impii sunt Christiani?
 vel non sunt impii? Si sunt impii, Imperatoris est cu-
 rare, ut conquirantur, ne impii tolerati noceant piis.
 Si non sunt impii, neq; cum deferuntur & arguan-
 tur, puniendi sunt, cum solo nomine impietatis pu-
 niantur. Itaq; injustum & iniquum est Trajani re-
 scriptum.* Est argumentatio, quam Tertull. in
 Apolog. c. 10. format his verbis: *O sententiam
 necessitate confusam! Negat inquirendos, ut in-
 nocentes, & mandat, puniendos, ut nocentes. Parcit,
 & sœvit; dissimulat, & animadvertit. Quid temet-
 ipsum censurâ circumvenis? si damnas, cur non in-
 quiris? Si non inquiris, cur non & absolvis?* Sic Cic.
 pro Sex. Rosc. Amer. *Si Sex. Roscius patrem suum
 occidit, vel per se, vel per alios occidit? Non per se;
 quia tunc, cum occideretur Romæ, ipse fuit America.
 Non per alios; quia nullos possunt adversarii profer-
 re, per quos parricidium patrârit. Igitur non ipse
 occidit patrem.* Et 4. Verr. n. 150.

XI. Quomodo solvi potest Dilemma ab ad-
 versario factum? Resp. Si bene sit factum, ut
 pars utraque primæ propositionis stringat,
 solvi non potest. Si verò malè sit factum, hoc
 est

est, si alterutra vel utraque pars sit captiosa, aut aliquid falso supponat, aut dubia pro certis afferat, diluitur detegendo captio- nem, vel falsitatem, vel infirmo partem dubiam, pro certa prolatam.

Epicherema.

XII. Quid est *Epicherema*? Resp. Est bre- vis Ratiocinatio, quæ unica propositione in- tegram Argumentationem in se complecti- tur, & æquat. Ut: *Filius audeat matrem per- cutere*? Æquivaleret enim huic: *Impius est fi- lius, qui matrem audet percutere. Cajus filius au- det percutere matrem: Ergo Cajus filius est impius.*

Collectio.

XIII. Quid est *Collectio*? Resp. Est Argu- mentatio, quæ habet 5. partes. 1. Proposi- tionem, 2. Rationem propositionis, 3. Con- firmationem rationis, 4. Exornationem confirmationis, 5. Complexionem, quæ de- bet concordare & eadem esse cum Proposi- tione. Usus est Cicero tali argumentatione in *Catilinaria* 2. & 3. Prioris *Propositio* post breve Exordium est: *Utile est, Catilinam cum suis discessisse ex Urbe. Ratio.* Quia ip- sius focii magis erant in urbe timendi ob in- sidias, quàm extra urbem. *Confirmatio.* Fue- runt enim in urbe maximè flagitiosi, auda- ces, luxuriosi, obæerati. *Exornatio.* In cam- po verò non subsistet ista militum colluvies contra firmissimum robur ac præsidium. *Complexio,* unaque Peroratio. Accedit vigi- lantia Consulis cum auxilio deorum robori *Italiæ*, ut aded nihil sit timendum, sed utile,
Cati-

Catilinam cum suis discessisse. Posterioris *Propositio* : Hic dies supplicatione deorum est celebrandus. *Ratio*. Quia hodie Cicero Remp. servavit. *Confirmatio*. Nam consilio & industria conjurationem Catilinæ detexit, & extinxit. *Exornatio*. Fuit hæc Consulis industria singularis, quòd atrocissimam longè conjurationem sine sanguine civium extinxerit. *Complexio*, & simul Epilogus. Quare hic dies cum æterna Ciceronis Cos. memoria, tum supplicatione deorum est celebrandus. Ubi vides, Ciceronem primariam Argumentationem per totam orationem traducere, quod, sicut potest fieri per Collectionem, ita per Syllogismum aut aliam argumentationem. Si quis etiam velit adhibere Collectionem pro tota oratione, nihil obstabit, quò minus ipsius Rationem, Confirmationem, & Exornationem amplifcet per alias Argumentationes, quemadmodum indicavi, has verò dein dilatet per sequentes modos amplificandi partes Argumentationis, & quæcunque alia.

C A P U T XI.

De modis variandi argumentationes.

- I. **Q**uid curandum, ne Argumentationes tædium afferant auditoribus? Resp. Sicut